

David Chandler.
**Brother Number One:
 A Political Biography
 of Pol Pot,**

Chiang Mai: Silkworm Books
 and Westview Press, 1993, pp.254

ชั ย วั ณ ณ์ ม า น ส รี ส ข

สหรับประเทศกัมพูชา นอกจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์จะมีอิทธิพลที่กำหนดชะตากรรมของประเทศให้ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในภูมิภาคอินโดจีนแล้ว ปัจจัยตัวผู้นำทางการเมืองยังมีส่วนสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อโฉมหน้าของประเทศอีกด้วย เพราะประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของกัมพูชาเป็นประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้นำทางการเมืองที่สำคัญอย่างน้อย 2 คนอย่างแยกไม่ออก คนแรกได้แก่ เจ้านโรตมสีหนุ ซึ่งขึ้นดำรงตำแหน่งกษัตริย์ของกัมพูชาตั้งแต่ปี 1941 และมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างเป็นทางการ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อหลังฉากทางการเมืองยังมีผู้นำอีกคนหนึ่ง ที่ดำเนินการอย่างลับๆ โดยมีความพยายามที่จะปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมกัมพูชา และมีส่วนอย่างมากที่ทำให้โฉมหน้าทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของกัมพูชาต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิงโดยเฉพาะในช่วงปี 1975-1978 และความหมายนั้นนั้นได้สืบต่อมาถึงปัจจุบัน บุคคลนั้นได้แก่ Pol Pot ผู้ซึ่งเพิ่งจะล่วงลับไปไม่นานนี้

David Chandler นักประวัติศาสตร์ด้านเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเขมรศึกษา อดีตเจ้าหน้าที่การต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาซึ่งเคยทำงานอยู่ในกรุงพนมเปญมาก่อน ได้พยายามเรียบเรียงชีวประวัติของ Pol Pot ซึ่งในการดำเนินการนั้นเป็นไปค่อนข้างยาก เพราะ Pol Pot เองเป็นบุคคลที่มีประวัติค่อนข้างลึกลับ มีคนจำนวนน้อยมากที่รู้จักประวัติชีวิตของเขาอย่างจริงจัง นอกจากนี้ จากปากคำของผู้ที่เคยสัมผัสและใกล้ชิดสนิทสนมกับ Pol Pot คำตอบที่ได้ถึงความรู้สึกที่มีต่อบุคลิกลักษณะส่วนตัวของ Pol Pot ยังกว้างที่จะสามารถนำมาเชื่อมโยงเข้ากับความสำเร็จที่เกิดขึ้นภายใต้ระบอบเขมรแดงภายใต้การนำของตัวเขาด้วย

หนังสือเล่มนี้ได้บรรยายอย่างละเอียดในประวัติของ Pol Pot และเหตุการณ์ต่างๆ ในกัมพูชา โดยแบ่งออกเป็นส่วนๆ ตามลำดับเหตุการณ์ 8 ช่วงเวลาดังนี้คือ

1. ช่วงปี 1928-1949 เป็นช่วงวัยเด็กของ Pol Pot ซึ่งแต่เดิมชื่อว่า Saloth Sar สภาพแวดล้อมในวัยเด็กของ Pol Pot เป็นตัวความรู้สึกชาตินิยมและความรู้สึกถึงวิกฤตของอัตลักษณ์ในตัวเขา
2. ช่วงต่อมาระหว่างปี 1949-1953 เป็นช่วงที่ Pol

Pot เดินทางไปศึกษาต่อยังประเทศฝรั่งเศส เป็นเวลานานถึง 3 ปี ซึ่งขณะที่ศึกษาอยู่ในฝรั่งเศส เขาได้มีกรรวมกลุ่มกับเพื่อนๆ เพื่อทำการศึกษาและอภิปรายงานของลัทธิ Marxism โดยเฉพาะงานของ Lenin และ Stalin นอกจากนี้เขายังได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส ก่อนที่จะเดินทางกลับกัมพูชา และเมื่อกลับสู่ประเทศแล้วก็ได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งอินโดจีนเพื่อต่อต้านจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส

3. ระหว่างปี 1953-1963 เริ่มต้นขึ้นในช่วงปลายปี 1953 เมื่อกัมพูชาได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสและข้อตกลงจากที่ประชุม Geneva ระหว่างฝรั่งเศสและเวียดนาม ทำให้ขบวนการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์ค่อยๆ สลายและต่างแยกย้ายกันไป โดยที่ Pol Pot ได้หันไปประกอบอาชีพครู แต่ขณะเดียวกันก็ดำเนินการให้กับพรรคคอมมิวนิสต์ไปด้วยพร้อมๆ กัน ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 1960 เมื่อ Tou Samouth ผู้นำคนสำคัญของขบวนการฝ่ายซ้ายขึ้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ได้หายตัวไปอย่างลึกลับ และเหตุการณ์นี้เองเปิดโอกาสให้ Pol Pot ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งดังกล่าวที่ว่างลง และในที่สุดเมื่อเกิดเหตุการณ์ประท้วงครั้งใหญ่ภายใต้การปกครองเบ็ดเสร็จของเจ้าสีหนุ ฝ่ายรัฐบาลจึงถือโอกาสทำการกวาดล้างคนที่ต้องสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้ผู้นำคนสำคัญของพรรคฯ ต้องเดินทางออกนอกพรมแดน และเป็นช่วงที่ทำให้ Pol Pot กลายเป็นนักปฏิวัติเต็มตัว และการลี้ภัยในป่านี้เอง ส่งผลต่อการตัดสินใจดำเนินยุทธวิธีต่างๆ

4. ช่วงปี 1963-1970 เป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์เวียดนามได้เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างยืดเยื้อ เจ้าสีหนุต้องการให้กัมพูชาปลอดจากสงครามจึงประกาศนโยบายเป็นกลาง โดยปฏิเสธความช่วยเหลือและความร่วมมือทางทหารกับอเมริกา แต่ขณะเดียวกันกลับแอบทำสัญญาอนุญาตให้เวียดนามเข้ามาใช้แผ่นดินของกัมพูชาเพื่อส่ง

กำลังบำรุงที่สำคัญจากจีนสู่เวียดนามใต้ แต่ในภายหลังได้หันไปร่วมมือกับสหรัฐฯ โดยหวังความช่วยเหลือของสหรัฐฯ เพื่อควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองภายใน ส่วน Pol Pot นั้นมีโอกาสดำเนินงานในเวียดนามและประเทศจีนในช่วงเริ่มขบวนการปฏิวัติวัฒนธรรม เมื่อกลับถึงประเทศ Pol Pot ได้วางยุทธศาสตร์ในการต่อสู้โดยเน้นการใช้ความรุนแรงในทางการเมือง แต่แนวทางนี้กลับไม่ได้รับความเห็นชอบจากพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ท้ายที่สุดในช่วงต้นปี 1970 ภายใต้การสนับสนุนจากสหรัฐฯ นายพล Lon Nol ได้ทำรัฐประหารจับเจ้าสีหนุและเข้ากุมอำนาจแทน

5. ระหว่างปี 1970-1976 เป็นช่วงเวลาที่กลุ่มเขมรแดงเริ่มขยายอิทธิพลและผลการต่อสู้กับกองกำลังของรัฐบาล ซึ่งแต่เดิมเป็นฝ่ายรุกจนกลายเป็นฝ่ายตั้งรับในภายหลัง และในที่สุดกองกำลังเขมรแดงก็ประสบความสำเร็จในการบุกยึดกรุงพนมเปญในวันที่ 17 เมษายน 1975 และได้ดำเนินนโยบายอพยพคนออกนอกเมืองภายในระยะเวลา 24 ชั่วโมง โดยที่คนพวกนี้ถูกอพยพสู่ชนบทกลายเป็น "New People" ที่มีความเป็นมนุษย์ต่ำกว่าชาวชนบทเดิมที่เป็น "Base People"

6. ช่วง 2 ปีต่อมา (1976-1977) เป็นช่วงเวลาที่ Pol Pot ให้ความสำคัญกับการสร้างแผนการพัฒนาซึ่งได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติวัฒนธรรมของจีน และขณะเดียวกันก็ได้ดำเนินการต่างๆ เพื่อรักษาอำนาจของตน โดยได้กำหนดแผนพัฒนาเป็นระยะเวลา 4 ปี เพื่อสร้างสังคมนิยมให้เกิดทั่วไป ในขณะที่เดียวกันก็ได้ดำเนินการกำจัดศัตรูที่เป็นไปอย่างรุนแรง ส่งผลให้ผู้คนจำนวนมากต้องจบชีวิตลง ส่วนในด้านความสัมพันธ์กับเวียดนาม ปัญหาพรมแดนที่แก้ไม่ตก รวมถึงความไม่พอใจระหว่างกันที่มีมาแต่เดิม ทำให้ในที่สุดได้ขยายตัวเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงระหว่างสองประเทศนี้

7. หลังจากนั้นในปี 1977 จนถึงต้นปี 1979 เป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ระหว่างเวียดนามกับกัมพูชาภายใต้การนำ

ของเขมรแดงเกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงปี 1978 Pol Pot เริ่มผ่อนคลายนโยบายภายในประเทศเพื่อทำการสนับสนุนภายในประเทศ นอกจากนี้ยังนำเอาลัทธิบูชาผู้นำแบบเกาหลีเหนือมาใช้ แต่ทว่าในที่สุด Pol Pot ได้เริ่มนโยบายการกวาดล้างผู้ต้องสงสัยอีกครั้งหนึ่ง ในเดือนธันวาคม 1978 เวียดนามได้โจมตีกัมพูชาอย่างรุนแรงมาก และในที่สุดสามารถบุกยึดพนมเปญได้ในวันที่ 7 มกราคม 1979 โดยที่ Pol Pot และสมัครพรรคพวกหนีออกจากพนมเปญโดยเฮลิคอปเตอร์โดยมุ่งหน้าไปยังบริเวณชายแดนของไทย

8. ช่วงสุดท้าย (ระหว่าง 1979-1992) หลังจากที่กองกำลังเวียดนามบุกยึดพนมเปญได้แล้ว สถานการณ์ในกัมพูชาได้ดำเนินไปในทิศทางที่ดีขึ้น ในช่วงปลายปี 1979 Pol Pot ได้ปรากฏตัวจากที่ซ่อนในค่ายทางตะวันออกของไทย ภายใต้การสนับสนุนและช่วยเหลือจากจีน สหรัฐฯ และไทยรวมทั้งประเทศใน ASEAN แต่หลังจากปี 1981 จนถึงปลายปี 1986 เขาเริ่มกลับสู่ลักษณะที่ลึกลับเหมือนแต่ก่อนอีกครั้งหนึ่ง ในปี 1988 Pol Pot ได้ปรากฏตัวอีกครั้งหนึ่งและเป็นครั้งแรกที่เขาได้ทำการประเมินชัยชนะและความผิดพลาดของระบอบเขมรแดงแต่อย่างไรก็ตาม เขามีได้ระบอบะโรมากนักเกี่ยวกับความผิดพลาด และตั้งแต่ปี 1988 เขาได้อาศัยอยู่บริเวณจังหวัดตราดของไทย ทำหน้าที่สอนและอบรมเหล่าทหารและเป็นที่ใหญ่ (Brother Number One) ที่เป็นที่รักของพวกเขา

David Chandler ได้พยายามประเมินชีวิตของ Pol Pot ไว้ในตอนท้ายอย่างน่าสนใจว่า เขานั้นเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary Leader) ของประวัติศาสตร์กัมพูชาเป็นผู้ที่รู้สึกอึดอัดและไม่สบายใจต่อความล้าหลังของกัมพูชาโดยเห็นว่าคอมมิวนิสต์จะเป็นแนวทางที่จะปลดปล่อยกัมพูชาจากปัญหาและความล้าหลัง Chandler ได้ให้ความเห็นต่อไปอีกว่า สำหรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นการประเมินราคาที่ต้องจ่ายเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และตัว

Pol Pot เองก็ไม่เคยพูดถึงราคาที่ประชาชนชาวกัมพูชาต้องจ่ายเมื่อต้องดำเนินตามวิสัยทัศน์ของเขา นอกจากนี้ Pol Pot เองก็ได้พยายามโยนความผิดว่าตนเองผิดพลาดเพราะไว้วางใจลูกน้องของตนมากเกินไป และเขาก็อาจจะโยนความผิดอันเนื่องมาจากความรุนแรงเป็นผลจากความจำเป็นในการปฏิวัติ (Revolutionary Imperatives) และในตอนสุดท้าย Chandler ได้สรุปอย่างน่าสนใจว่า Pol Pot เองต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในกัมพูชาหลังเดือนเมษายน 1975 ไม่ว่าเขาจะรู้สึกถึงความเลวร้ายหรือไม่ก็ตาม ไม่ว่าเขาจะตำหนิว่าความล้มเหลวในการปฏิวัติเกิดจากบุคคลอื่นก็ตาม เพราะถ้าปราศจากนโยบายที่ไร้มนุษยธรรมของเขาแล้ว ในช่วงเวลา 4 ปีภายใต้การปกครองของ Pol Pot ประชาชนชาวกัมพูชาจำนวนหนึ่งล้านคนก็คงจะไม่ต้องเสียชีวิตอย่างทรมานและไร้เหตุผล

งานเขียนเล่มนี้ของ Chandler มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ถือได้ว่าเป็นงานที่น่าอ่านที่สุดชิ้นหนึ่งสำหรับบุคคลที่สนใจประวัติศาสตร์การเมืองของกัมพูชาเป็นพิเศษ แม้งานชิ้นนี้จะเป็งานเขียนที่ได้รับการจัดพิมพ์มาเกือบ 7 ปีแล้ว แต่ก็เป็งานที่สมควรได้รับการนำมาปัดฝุ่นอ่านสำหรับบุคคลที่ยังมิได้มีโอกาสอ่าน เพราะสิ่งที่ Chandler ทำในงานเขียนชิ้นนี้นั้นนอกจากจะเป็นการทำให้ประวัติชีวิตของ Pol Pot ซึ่งแต่เดิมมีลักษณะเป็นเพียงเงาสลัวกลับมีความกระจ่างชัดเจนแล้วยังให้ผู้อ่านเห็นภาพของประวัติศาสตร์การเมืองและโดยเฉพาะประวัติศาสตร์การปฏิวัติของกัมพูชาอย่างเป็นระบบและชัดเจนอีกด้วย และที่สำคัญงานเขียนชิ้นนี้ยังช่วยเตือนความทรงจำที่เน้นย้ำถึงความรุนแรงทางการเมืองที่มนุษย์ได้กระทำต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง เพื่อเป็นบทเรียนที่สำคัญของศตวรรษที่ 20 ที่ควรได้รับการทบทวนก่อนที่โลกจะเข้าสู่สหัสวรรษใหม่